

Epävirallinen kuluttaja-asioita hoitavien ministereiden kokous 19.4.2024, Bryssel, Belgia

EU:n kuluttaja-asioita hoitavat ministerit kokoontuvat epäviralliseen kokoukseen Brysseliin 19.4.2024 puheenjohtajamaa Belgian kutsusta. Kokouksessa Suomea edustavat hallitusneuvos Mikko Holm työ- ja elinkeinoministeriöstä ja lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen oikeusministeriöstä.

Kokouksen aiheena on vaihtaa näkemyksiä digitalisaation aiheuttamista seurauksista ja uusista haasteista kuluttajansuojalle sisämarkkinoilla. Keskusteluissa keskitytään muun muassa tiettyihin uusiin liiketoimintamalleihin, joita kuluttajat kohtaavat digitalisoituvassa maailmassa sekä oikeudenmukaisten ja tehokkaiden sisämarkkinoiden tarpeesta sekä kuluttajille että elinkeinonharjoittajille.

Puheenjohtajavaltio Belgian tarkoituksena on esitellä kokouksen päätteeksi päätelmiä, jotka ohjaavat Euroopan komission seuraavaa toimintasuunnitelmaa kuluttajansuojan alalla.

Kyseessä on epävirallinen ministerikokous, jossa ei tehdä päätöksiä.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/93/2024-TEM-3

Sari Alho

9.4.2024

Epävirallinen kuluttaja-asioita hoitavien ministereiden kokous 19.4.2024

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n kuluttaja-asioita hoitavat ministerit kokoontuvat epäviralliseen kokoukseen Brysseliin 19.4.2024 puheenjohtajamaa Belgian kutsusta.

Kokouksen aiheena on vaihtaa näkemyksiä digitalisaation aiheuttamista seurauksista ja uusista haasteista kuluttajansuojaan sisämarkkinoilla, kuluttajansuojan tehokkuudesta, kuluttajien kohtaamista uusista liiketoimintamalleista sekä oikeudenmukaisten ja tehokkaiden sisämarkkinoiden tarpeesta sekä kuluttajille että elinkeinonharjoittajille.

Kyseessä on epävirallinen ministerikokous, jossa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Keskusteluasiakirja I - oikeudenmukaiset sisämarkkinat

Kuluttajansuojan täytäntöönpanon tehokkuus: kuluttajansuojaviranomaisten yhteistyötä koskevan asetuksen tarkistamisen tarve

Suomi kannattaa tavoitetta turvata reilu kilpailu ja kuluttajien oikeudet suhteessa kolmansista maista käsin toimiviin verkkokauppoihin ja edistää tasapuolisia kilpailuedellytyksiä eurooppalaisten yritysten ja globaalisti toimivien digijättien välillä (Hallitusohjelma, s. 103). Suomi myös katsoo, että kehittämällä kuluttajansuojaa EU:ssa lisätään kuluttajien luottamusta sisämarkkinoiden toimintaan (E 58/2023 vp). Suomi pitää kuitenkin tärkeänä, että kansallisilla viranomaisilla tulisi säilyä viimekätinen mahdollisuus päättää eri tehtäviensä priorisoinneista kansalliset olosuhteet huomioon ottaen (U 21/2013 vp, E 149/2022 vp).

Taloudellisen syrjäytymisen riski EU:ssa ja siihen puuttuminen

Suomi katsoo, että keskuspankkirahaa sen eri muodoissa tulisi säännellä pitkälti samoin ehdoin, jolloin digitaalisen euron asema laillisena maksuvälineenä tulisi olla verrannollinen eurosetelien ja kolikkojen vastaavaan asemaan, ottaen kuitenkin huomioon sekä digitaalisen maksamisen että käteisrahan ominaispiirteet (U 60/2023 vp). Suomi toteaa, että Suomessakin on väestöryhmiä, joille käteinen on tärkeä, ja joillekin jopa ainut mahdollinen maksutapa (U 58/2023 vp).

Suomi katsoo, että (digitaalista euroa koskevan) jakeluvelvoitteen tulee olla lähestymistavaltaan tasapainoinen tukeakseen riittävässä määrin taloudellista osallistamista laajana kokonaisuutena kansalliset erityispiirteet huomioon ottaen. Suomi suhtautuu varauksellisesti julkisen toimijan (digitaalisen euron) jakelu- ja palveluvelvoitteeseen, koska katsoo tähän velvoitteeseen liittyvän useita avoimia kysymyksiä, kuten sen kautta mahdollisesti saavutettavien hyötyjen suurusluokka suhteessa toteutuksen vaatimien julkisten investointien tarpeeseen ja kokoon, jotta velvoite voidaan käytännössä toteuttaa. (U 60/2023 vp)

Keskusteluasiakirja II – digitaalinen siirtymä

Kestävä verkkokaupankäynti: toimitukset ja palautukset

Suomi pitää tärkeänä pyrkimystä vähentää kestäväntä kulutusta ja sen kielteisiä ympäristö- ja ilmastovaikutuksia sekä edistää kiertotalouden toimintamallien käyttöönottoa. Luonnonvarojen käytön vähentämiseen tulisi pyrkiä kannustamalla kuluttajia kestäviin ja kiertotalouden mukaisiin toimintamalleihin ja valintoihin.” (E 35/2022 vp) Suomi katsoo, että yleisellä tasolla on tärkeää pyrkiä huolehtimaan siitä, että kuluttajille tarjotaan riittävästi tietoa kestävämpien kulutusvalintojen tekemiseksi. (U 37/2022 vp) Samalla Suomi kuitenkin katsoo, että informaation antamistapaan, selkeyteen, olennaisuuteen ja yksinkertaisuuteen olisi syytä kiinnittää huomiota sen sijaan, että lainsäädäntöön sisällytetään yhä pidempiä listauksia annettavasta tiedosta. (E 162/2022 vp)

Kuluttajansuoja tekoälyn aikakaudella: hintaan liittyvän personoinnin ja pimeiden käytänteiden aiheuttamat haasteet

Suomi katsoo, että hintaan liittyvän personoinnin osalta olisi huomioitava, että sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin täytäntöönpanosäännökset ja digipalveluasetuksen uudet säännökset sisältävät myös säännöksiä liittyen personoin-tiin. Personoimattomien tarjousten esittämisvaatimus voisi lisätä joissain tilanteissa kuluttajan valinnanvaraa sekä yritysten mahdollisuutta saada tavaransa tai palvelunsa kuluttajan valittavaksi ja olla näin ollen tutkimisen arvoinen kysymys, olemassa oleva soveltuva sääntely huomioiden. Olisi kuitenkin huomioitava myös tietyn tyyppisten palvelujen tarjoamisen mahdollisuudet ja se, että joihinkin tuotteisiin tai palveluihin vaatimus personoimattomuudesta ei sovellu. (E 162/2022 vp)

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että epäreilusti päätöksentekoon vaikuttavien käytänteiden (ns. dark patterns) osalta tekniikoita on erilaisia ja eri tekniikoiden osalta on arvioitava, toimivatko nykyisen kuluttajansuojalainsäädännön säännökset riittävällä tavalla, huomioiden myös verkkoalustojen tarjoajia koskeva uusi digipalvelusäädöksen 25 artikla (E 162/2022 vp). Suomi katsoo, että pimeitä käytäntöjä koskeva sääntelykokonaisuus ja uuden sääntelyn tarve tulisi kokonaisuudessaan arvioida komission digitaalinen oikeudenmukaisuus -toimivuustarkastelun yhteydessä (UJ 13/2023 vp).

Kuluttajien asema vaikuttajamarkkinoinnissa

Sosiaalisen median vaikuttajamarkkinoinnin osalta Suomi toteaa, että nykyainsäädännön tarjoaman suojan riittävyttä olisi perusteltua tarkemmin tutkia. Lisäksi tiedottaminen kuluttajansuojalainsäädännön noudattamisesta ja sisällöstä sosiaalisen median vaikuttajille voisi olla tarpeellista. (E 162/2022 vp)

Pääasiallinen sisältö

Keskusteluasiakirja I - oikeudenmukaiset sisämarkkinat

Oikeudenmukaisia sisämarkkinoita koskevassa keskusteluasiakirjassa pyydetään jäsenvaltioiden näkemyksiä liittyen kolmeen eri teemaan, jotka koskevat käytettyjen ajoneuvojen kaupan yhteydessä annettavaa informaatiota, kuluttajansuojalainsäädännön toimeenpanon toimivuutta sekä kuluttajien mahdollisuutta taloudelliseen osallisuuteen erityisesti digitaalisessa toimintaympäristössä. Näkemyksiä pyydetään siihen, ovatko kansalliset keinot riittäviä, kun puututaan suurten monikansallisten yritysten laittomiin kaupallisiin käytäntöihin vai pitäisikö komissiolle antaa valtuudet puuttua kuluttajansuojalainsäädännön erityisiin EU-tason rikkomuksiin. Lisäksi jäsenvaltioiden näkemyksiä pyydetään peruspankkipalvelujen säilyttämiseen ja digitaalisen euron käyttöönottoon.

Keskusteluasiakirja II – digitaalinen siirtymä

Digitaalista siirtymää koskevassa keskusteluasiakirjassa pyydetään jäsenvaltioiden näkemyksiä liittyen kolmeen eri teemaan, jotka koskevat kestävästä verkkokaupankäyntiä, kuluttajansuojaa tekoälyn aikakaudella sekä kuluttajan heikkoa asemaa digitaalisella aikakaudella, erityisesti vaikuttajamarkkinoinnin näkökulmasta. Kestävän verkkokaupankäynnin yhteydessä näkemyksiä pyydetään erityisesti tavaroiden kuljetus- ja palautuskäytäntöjen kehittämisestä kestävämpään suuntaan. Kuluttajansuojaa tekoälyn aikakaudella koskien jäsenvaltioille esitetään kysymyksiä erityisesti hintapersonoinnin haitoista sekä niin sanottujen pimeiden käytänteiden sääntelemisestä. Lisäksi jäsenvaltioiden näkemyksiä pyydetään ajatuksesta säätää vaikuttajamarkkinoinnista EU-tasolla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 10.-12.4, kirjallinen menettely

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 12.4.2024, kirjallinen menettely

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sari Alho, TEM, sari.alho(at)gov.fi
Toni Tähtinen, OM, toni.tahtinen(at)gov.fi
Atte Jantunen, VM, atte.jantunen(at)gov.fi
Mikko Holm, TEM, mikko.holm(at)gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/93/2024